
Tidlig lærebok for jordmødre

FORSIDEBILDET

Foto Øivind Larsen

Foto Øivind Larsen

Universitetsbiblioteket i Oslo har i sine omfattende og verdifulle samlinger av eldre medisinsk litteratur også en lærebok for jordmødre, trykt i året 1600. Den har følgende omfangsrike tittel: *Hebammenbuch. Daraus man alle Heimlichkeit dess Weiblichen Geschlechts erlernen/welcherley gestalt der Mensch in Mutter Leib empfangen/zunimpt und geboren wirdt/auch wie man allerley Kranckheit/die sich leichtlich mit den Kindbetterin zutragen/mit köstlicher Artzeney vorkommen vnnd helfen könne. Alles auss eygentlicher Erfahrung dess weitberühmpten Jacob Ruffen/Stattartzt zu Zürich/vor dieser Zeit an Tag geben. Ichunde (?) aber von newem gebessert/mit schönen*

Figuren geziert: Sampt einem nützlichen Anhang/von Cur vnnd Pfllegung der newgebornen Kindtlein. Og boken er Gedruckt in Franckfurt am Meyn durch Johann Saurrn/In verlegung Eliæ Willers. Im Jahr M. DC .

På tross av sin alder er dette altså en revidert og forbedret utgave av en tidligere bok. Forfatteren, Jacob Rüff (1500 – 58), var stadslege i Zürich, og han publiserte en bok om fødselshjelp i 1554, *Ein schön lustig Trostbüchle von den Empfengknussen und Geburten der Menschen* . Utgiveren, Froschouer i Zürich, trykte i samme år en latinsk utgave *De conceptu et generatione hominis* (1).

Rüffs bok fra 1554 var igjen en forbedret utgave av en bok om *Swangern frauen* av Eucharius Rösslin (død 1526, far til urtebokforfatteren med samme navn).

Rüff beskriver bl.a. en tang til forløsning av levende barn, og er således forut for sin tid.

Universitetsbibliotekets Rüff-utgave har en rekke interessante tresnittillustrasjoner; bilder av kvinnens anatomi, – fostre i livmoren, misdannede barn og annet.

Teksten er for øvrig grei å ta seg frem i, også i dag mer enn 400 år etter at boken kom ut. Det finnes bl.a. råd til svangre kvinner, i tillegg til råd om barnestell.

En del av teksten er skrevet på vers. Da er innholdet lettere å huske.

ØivindLarsen

LITTERATUR

1. Norman JM. Morton's Medical bibliography. 5. utg. Aldershot: Scolar Press, 1991.

Publisert: 30. august 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 27. mars 2026.